סלעים דינרין מלוה אומר חמש ולוה אומר שלש ר"ש בן אלעזר אומר הואיל והודה מקצת הטענה ישבע[ה] ר"ע אומר [א]אינו אלא כמשיב אבידה ופטור קתני מיהת רשב"א אומר הואיל והודה מקצת הטענה ישבע טעמא דאמר שלש הא שתים פטור והאי שטר דקמודי ביה הילך הוא וש"מ הילך פטור לא לעולם אימא לך שתים חייב והאי דקתני שלש לאפוקי מדר' עקיבא דאמר משיב אבידה הוי ופטור קמ"ל דמודה מקצת הטענה הוי וחייב אי הכי רשב"א אומר הואיל והודה מקצת הטענה ישבע אף זה ישבע מבעי ליה אלא לעולם שתים פטור והילך חייב ושאני הכא דקא מסייע ליה שטרא אי נמי [ב]משום דהוה ליה שטר שעבוד קרקעות [ג-ד]ואין נשבעין על כפירת שעבוד קרקעות איכא דמותיב מסיפא ר"ע אומר אינו אלא כמשיב אבידה ופטור טעמא דאמר שלש הא שתים חייב והא שטר [ו](כיון) דקא מודי ביה כהילך דמי ש"מ הילך חייב לא לעולם אימא לך שתים נמי פטור והאי דקתני שלש לאפוקי מדרשב"א דאמר מודה מקצת הטענה הוי וחייב קמ"ל דמשיב אבידה הוי ופטור הכי נמי מסתברא דאי סלקא דעתך שתים חייב בשלש היכי פטר ליה ר"ע [ה]האי אערומי קא מערים סבר אי אמינא שתים בעינא אשתבועי אימא שלש דאהוי כמשיב אבידה ואיפטר אלא ש"מ [ג]שתים נמי פטור אלא קשיא לרבי חייא שאני התם דקא מסייע ליה שטרא א"נ משום דהוה ליה שטר שעבוד קרקעות ואין נשבעין על כפירת שעבוד קרקעות מתיב מר זוטרא בריה דרב נחמן [ו-ז]טענו כלים וקרקעות הודה בכלים וכפר בקרקעות הודה בקרקעות וכפר בכלים פטור הודה מקצת קרקעות פטור [ח]מקצת כלים חייב טעמא דכלים וקרקעות דקרקע לאו בת שבועה היא הא כלים וכלים דומיא דכלים וקרקעות חייב היכי דמי לאו דאמר ליה הילך וש"מ הילך חייב לא לעולם אימא לך כלים וכלים נמי פטור והא דקתני כלים וקרקעות הא קמ"ל הודה במקצת כלים חייב אף על הקרקעות מאי קמ"ל זוקקין [ז]תנינא [ח]זוקקין הנכסים שאין להן אחריות את הנכסים שיש להן אחריות לישבע עליהם הכא עיקר התם אגב גררא נסבה

ולמאן

סלעים דינרין. שטר שכתוב בו פלוני לוה מפלוני סלעין ולא פירש כמה וכן שטר שכתוב בו דינרין סתם: **אינו אלא כמשיב אבידה.** מדהוה ליה למימר שתים והשטר מסייעו דכיון דלא פירש ניכרים הדברים ששנים היו לכך לא הוצרך לפרש דמיעוט סלעים ב' וכיון דאמר ג' משיב אבידה הוא וחכמים פטרו את משיב אבידה מן השבועה דתנן המוצא את המציאה לא ישבע וכו' (גיטין דף מח:): **טעמא דאמר שלש.** קס"ד השתא דמייתי תיובתא מדנקט פלוגתייהו בשלש וחמש ולא נקט ולוה אמר שתים ש"מ בשתים לא מחייב ליה רשב"א וכדמפרש ואזיל דכיון דכל הודאתו בשטר כתובה דשטר נמי שתים משמע וכל משמעות השטר הילך הוא שהרי הקרקעות משועבדים על כך אבל כי אמר שלש סלעים שלישי מלוה ע"פ הוא דלאו בשטר כתובה ואין הקרקעות משועבדים ולאו הילך הוא: ה"ג **ושטרא דקמודה הילך הוא** ול"ג כיון דקמודה ביה דבלאו הודאתו נמי כל שטרי הילך הוא. וה"פ ומאי דקמודה ביה דכתוב בשטר הילך הוא: **לאפוקי מדר"ע כו'.** דאי תנא שתים לא הוה פליג ר"ע: **א"ה.** דבשתים נמי חייב אמאי תנא הואיל והודה מקצת הטענה ישבע לרשב"א אומר אף זה ישבע מבעיא ליה ושמעינן דלא משיב אבידה חשיב ליה ומדנקט הואיל משמע דחיובא משום דגרם לעצמו שהודה במקצת דהשתא הוא דהויא הודאה משום דסלע שלישי לאו הילך הוא אבל שתים לא הוי הודאה משום הילך: **אלא לעולם כו'.** אלא אי אית לך לתרוצי תריץ הכי לעולם כדקאמרת הא שתים פטור וטעמא לאו משום הילך דהילך בעלמא חייב: **ושאני הכא דקא מסייע ליה שטרא.** העדים החתומים על השטר מעידין כדבריו שלא היו אלא שתים ולכך לא פירשו מניינן הלכך א"צ שבועה: **א"נ.** להכי לא הוי שתים הודאה לחייבו שבועה לפי שהשטר אומר כן ושטר הוי שעבוד קרקעות וכשם שאין נשבעין על כפירת קרקעות כך הודאתן אינה מביאה לידי שבועה דקרקעות אמעוט מתורת שבועה במס' שבועות פ' שבועת הדיינין (מב:) אבל כי אמר מלוה חמש ולוה שלש איכא כפירה והודאה במה שאין כתוב בשטר: **הא שתים.** דליכא משיב אבידה: **חייב.** מדלא תנא פטור בשתים ונימא טעמא משום הילך: **מודה מקצת הוי.** ואינו משיב אבידה דאיערומי קמערים דלחזקיה כנאמן: **קמ"ל.** כיון דבשתים נמי פטור ליכא למימר איערומי מערים אלא משיב אבידה הוי: **הכי נמי מסתברא.** דבשתים פטור: **ואלא קשיא לרבי חייא.** דהא איכא למידק מינה דשתים פטור כדאמרינן דאי ס"ד כו': **שאני הכא.** האי דקאמר שתים פטור טעמא לאו משום הילך אלא דקא מסייע ליה שטרא: **טענו.** חבירו בב"ד כלים וקרקעות: **פטור.** דלא כפירתו ולא הודאתו מביאתו לידי שבועה: [**מקצת כלים**] **חייב.** אף על הקרקעות לישבע כדאמרינן לקמן שהנכסים שאין להן אחריות זוקקין את הקרקעות לישבע עליהן משנתחייב לישבע על המטלטלין זוקקין ומגלגלין עמהם שבועת קרקע: **דומיא דכלים וקרקעות.** שכלים שהודה עליהם מונחים לפניו וא"ל הילך: **זוקקין.** המטלטלין זוקקין הקרקעות לישבע ע"י גלגול: **תנינא.** בקדושין (דף כו.) הנכסים שאין להן אחריות זוקקין את הנכסים שיש להן אחריות לישבע עליהם: **הכא עיקר.** שמשנה זו שנויה במסכת שבועות (דף לח.): **התם.** בקדושין: **אגב גררא נסבה.** דאיירי התם נכסים שאין להם אחריות נקנין עם נכסים שיש להן אחריות בכסף בשטר ובחזקה ואגב דאיירי דנקנין עמהם תנא בהדיה זוקקין אותן לישבע עליהם:

למאי

לעולם שתים חייב. ואע"ג דשתים חייב משיב ליה רבי עקיבא משיב אבידה דכשאמר שתים נראה יותר נאמן לפי שהשטר מסייעו: **לעולם** שתים פטור והילך חייב. וא"ת כיון דהילך חייב כי אמר נמי שתים אינו כופר הכל וכי אמר שלש יהא נאמן במיגו דאי בעי אמר שתים ומאי טעמא דרשב"א וי"ל דס"ל דמה שהשטר מסייעו אינו טוען כלום לפי שנראה שמחמת השטר מודה ואם לא היה השטר היה כופר הכל: **אין** נשבעין על כפירת שעבוד קרקעות. וא"ת למ"ד בפרק גט פשוט (ב"ב דף קעה:) שעבודא דאורייתא מודה מקצת הטענה למה נשבע הא כופר שעבוד קרקעות וי"ל שמחל לו השעבוד או שאין לו כלל קרקעות אפי' משעבדי אבל לרבי יוחנן דאמר בפ' שבועת הפקדון (שבועות דף לז: ושם ד"ה ואין) כופר בממון שיש עליו עדים חייב קרבן שיש עליו שטר פטור משום דכופר שעבוד קרקעות דבעדים לא חשיב כופר שעבוד קרקעות אע"ג דסבר ר' יוחנן שעבודא דאורייתא היינו משום כיון שהפקיעו חכמים השעבוד במלוה ע"פ משום פסידא דלקוחות חשיב כאילו מחל לו השעבוד ומיירי דלית ליה משעבדי ולית ליה בני חרי דאי אית ליה בני חרי אפי' יש עליו עדים פטור ואי לית ליה אפי' משועבדים אפילו יש עליו שטר חייב: **אין** נשבעין על כפירת כו'. לספרים דגרסי בברייתא ר"ע אין להקשות הא ר"ע דריש ריבויי ומיעוטי פ"ק דשבועות (דף ד: ושם ד"ה רבי) ובפרק ג' מינים (נזיר לה. ושם) ומאן דדריש ריבויי ומיעוטי אינו ממעט קרקעות כ"א שטרות כדמוכח בפרק הגוזל בתרא (ב"ק דף קיז:) והיכי קאמר הכא אין נשבעין על כפירת שעבוד קרקעות וי"ל שיש לו שום מיעוט למעט קרקעות וכן צ"ל לקמן בפ' השואל (דף ק: ושם ד"ה ר"מ) אליבא דר"מ דאית ליה נשבעין אעבדים ולא אקרקעות ואע"ג דעבדים הוקשו לקרקעות לר"ע דמהאי טעמא עבד נקנה בכסף בפ"ק דקדושין (דף כב:) אלא דר"מ דריש ריבויי ומיעוטי להוציא שטרות ויש לו שום מיעוט למעט קרקעות ובאותו מיעוט אין למעט עבדים אע"ג דהוקשו לקרקעות כדמוכח במרובה (ב"ק סג. ושם ד"ה ומה) דמאן דדריש בריבה ומיעט וריבה צריך שני מיעוטי לקרקעות ועבדים ואע"ג דרשב"א היה תלמידו של ר"ע אין לחוש מה שחולק עמו °והוזכר [ח]קודם דכעין זה מצינו לקמן (דף ז.) גבי שנים אדוקים בשטר דפליג רבי עם רשב"ג אביו ויש ספרים דגרסי הכא ר' יעקב: **הא** כלים וכלים חייב. הוה מצי לשנויי בחפר בה בורות שיחין ומערות כדבסמוך: [**הודה** במקצת כלים חייב. וא"ת יהא נאמן במיגו דאי בעי כפר בכלים והיה מודה במקצת קרקעות וי"ל שמא חפץ בקרקעות יותר] פ"א:

למ"ד

עין משפט נר מצוה

טז א מיי' פ"ד מהל' טוען ונטען הל' ה סמג עשין צה טוש"ע ח"מ סי' פח סעיף לג:

יז ב מיי' שם פ"ה הל' א סמג שם טוש"ע ח"מ סי' צה ס"א:

יח ג (מיי' פ"ד שם הל' ה) סמג שם טוש"ע ח"מ סי' פח סעיף לג:

יט ד ה ו מיי' פ"ה שם הל' ג סמג שם טוש"ע ח"מ סי' צה סעיף ה:

◆

רבינו חננאל

מודה מקצת הטענה הוא ומתני' תקנת חכמים היא וכר' יוחנן. מיתיבי סלעין דינרים וכו'. פי' שטר שכתוב בו סתם פלוני חייב לפלוני סלעים או דינרין. מלוה אמר ה' סלעים חייב לי ולוה אמר ג' ר' שמעון בן אלעזר אומר הואיל והודה מקצת הטענה ישבע. ודייקי' טעמא דהודה בג' הא הודה בב' פטור מאי טעמא דשטר כיון דמודה במלוה בשטר כי הילך דמי דקיימא לן מלוה בשטר תורתו כקרקע והמודה בקרקע הילך הוא ודייקי' דבשתים פטור קשיא לר' חייא. ופריק לא ואפילו הודה בשתים חייב והאי דקתני ג' לאפוקי מדר' עקיבא דאמר הודאתו בשלישית משיב אבידה הוי מינו דאי בעי אמר תרתי כדכתיב בשטר סלעים ואמר ג' משיב אבידה הוא ופטור משבועה. ואקשי' אי הכי דר' שמעון אפילו בשתים מחייב והוא הדין לג' אף זה חייב לישבע היה לו לומר. ופריקי' לעולם שתים פטור ושאני הכא משום דמסייע ליה דכתיב בה סלעין וסתם סלעין שתים הן. אי נמי משום דהוי שטר שיעבוד קרקעות ואין נשבעין על כפירת שעבוד קרקעות. פי' נמצא המלוה טוענו ה' סלעין ועדי השטר מעידין שחייב לו סלעים לא פחות משתים לדברי ר' חייא דאמר מנה לי בידך והלה אומר אין לך בידי כלום ועדים מעידים אותו נ' אותן נ' נותן לו ונשבע על השאר וכל שכן בשמודה לו במקצת היה מן הדין לחייבו שבועה גם בשמודה בשתים ואמר לך ר' חייא כי קאמינא במלוה על פה אבל במלוה בשטר דשעבודיה על הקרקע כאילו קרקע בה' סלעין הוא דטעין ומודה לו במקצת מן הקרקע ובשאר כופר בו. ותנן אין נשבעין על הקרקעות וכשם שאם יטען עליו שדה זו בידך שלי הוא והלה כופר בו אין חייב שבועה עליה כך הטוען על חבירו בשעבוד קרקעות והלה כופר בו אין חייב שבועה על כפירתו. ור' שמעון סבר הא דטעין עליה בה' סלעין תרתי מינהון בשטרא ותלת מינהון על פה כפר בתלת פטור כדתנן מנה לי בידך והלה אומר אין לך בידי כלום פטור. הודה אחת מן השלש חייב. ומותבינן תוב מדברי ר' עקיבא דפטר בג' וכל שכן בב' והנה דפריש להו שטרא הילך הוא וקתני פטור [א] קשיא לרבי חייא. ופריק שאני הכא דקא מסייע ליה שטרא, אי נמי משום דהוי ליה שטר שעבוד

מסורת הש"ס

א) [ב"ב קמא:],
ב) [שבועות לז:],
ג) [כתובות פז:], ד) ועי' בס' ת"ח שמקיים גי' הספרים, ה) [לקמן ח.],
ו) שבועות לח: מ., ז) לקמן ק: קדושין כו. שבועות לח: מ., ח) [ע' תוס' סוטה ז. ד"ה כן עשו].

◆

גליון הש"ס

תוס' ד"ה אין וכו' והוזכר קודם. עי' תוי"ט פ"ג משנה י דבכורים:

◆

מוסף רש"י

ר"ע אומר אינו אלא כמשיב אבידה. בסלע השלישי, דאי הוה בעי הוה אמר אין אלא שנים, דסלעין תרי משמע, והוה מיפטר משבועה כדמפרש משום דקא מסייע ליה שטרא (רשב"ם ב"ב קמא:). דהווה ליה שטר שעבוד קרקעות. ממון שהקרקעות משועבדים לו וכופר בו ככופר בקרקעות וקיימא לן דאין נשבעין על הקרקעות (שבועות לז:). הודה במקצת הקרקעות פטור. משבועה דאורייתא לא על הקרקעות ולא על הכלים, שאין הודאת קרקעות מביאה לידי שבועה, שאין דין שבועה בקרקעות (שבועות מב.). מקצת כלים. הודה במקצת כלים, דליכא הודאה וכפירה בלאו קרקעות, חייב. לישבע אף על הקרקעות ע"י גלגול שבועה, דילפינן לה בפ"ק דקדושין (כז:) מקרא (שבועות מב.). זוקקין כו' לישבע עליהם. אע"ג דאין נשבעין על הקרקעות לבדן, כדנפקא לן בשבועות (מב:) היכא דטענו כלים וקרקעות ונתחייב לישבע על המטלטלין, זוקקין המטלטלין את הקרקעות לישבע עליהן, אלו זוקקין אנכסים קאי שאין להם אחריות ולאו אבית דין (קדושין כו.). זוקקין. גוררין (שבועות מב.).

◆

רבינו חננאל (המשך)

קרקעות כו'. כדפרשינן לזה לעילא. שי"ם דדברי הכל הודה בשתים פטור כי פליגי בשמודה בג'. ר' עקיבא סבר מינו דאי בעי אמר שתים ואמר ג' משיב אבידה הוי ופטור דכי אמרה תורה כי הוא זה דשמעינן מיניה מודה מקצת הטענה חייב הא פריש רבה טעמא דקרא דאמר מפני מה אמרה תורה מודה מקצת הטענה ישבע חזקה אין אדם מעיז פניו בפני בעל חובו והאי בכוליה בעי דליכפריה וכו' וראי כיון דאית ליה עליה שטרא לא יכול לכפור בכל לית עליה הדין דינא הלכך פטור הוא. ור' שמעון סבר לא שנא אלא הרי הוא ככל טענתא דעלמא הכופר בכל פטור והמודה במקצת חייב. תוב אקשינן מהא טענו כלים וקרקעות וכו'. ופשוטה היא. פי' הכא עיקר התם אגב גררא נסבה. הכא בשבועות דקתני הודה במקצת כלים מינו דנתחייב שבועה בכלים נשבע גם על הקרקע בזקיקה זה מקום עיקרו. והתם בקידושין פ"א דקתני זוקקין את הנכסים שיש להם אחריות לישבע עליהם [אגב] גררא נסבה.

[א] לפנינו תני' הא שתים חייב וש"מ דהילך חייב ואמנם רבינו נראה דגרים וכ"ם בשתים וד' רבינו וי"ל הוגה בפי"ת כלן בשמו פ"ס.